

Додаток

до розпорядження голови обласної
державної адміністрації,
начальника обласної військової
адміністрації

14.01.2026 № 18

ЗВІТ
облдержадміністрації щодо виконання
Комплексної програми розвитку малого і середнього підприємництва
в Запорізькій області на 2021-2024 роки, затвердженої рішенням обласної
ради від 18.03.2021 № 142 (зі змінами та доповненнями), за підсумками
2021 – 2024 років

Протягом 2021-2024 років в області проведено роботу щодо виконання основних завдань та заходів Комплексної програми розвитку малого і середнього підприємництва в Запорізькій області на 2021-2024 роки, затвердженої рішенням обласної ради від 18.03.2021 № 142, зі змінами та доповненнями (далі – Комплексна програма).

У 2021 році впровадження карантинних норм задля протидії поширенню коронавірусу COVID-19 негативно вплинуло на підприємницьку діяльність. Запроваджені обмежувальні заходи призвели до часткового або повного зупинення функціонування частини підприємств, ускладнення логістики, звільнення працівників, надання тимчасових відпусток, вимушеного скорочення тривалості робочого дня/тижня, зниження прибутків, руйнування ланцюгів поставок тощо.

На початок 2022 року було помітно позитивну тенденцію до відновлення малого підприємництва регіону, проте 24.02.2022 розпочалося повномасштабне воєнне вторгнення російської федерації в Україну.

Починаючи з кінця лютого 2022 року та натеper Запорізька область залишається прифронтовим регіоном, більша частина території якого або знаходиться в тимчасовій окупації, або є територією активних бойових дій.

Війна негативно вплинула на роботу реального сектору економіки області, у тому числі на малий та середній бізнес.

Із перших днів війни і дотепер в області тривають активні бойові дії. На підконтрольній території області значна кількість підприємців перебувають у простої, не працюють або працюють із мінімальним навантаженням.

За наявних умов має місце стійкий негативний вплив на діяльність реального сектору економіки Запорізької області, зокрема малого та середнього бізнесу.

Таким чином у 2022 – 2024 роках, з огляду на високу навантаженість на обласний бюджет (першочергово забезпечено реалізацію оборонних заходів) та безпекову ситуацію, яка склалася в області через вторгнення російської федерації, реалізація та фінансування заходів Комплексної програми відбувалися за обмежених можливостей.

I. Аналіз розвитку малого та середнього підприємництва

Розвиток підприємницької діяльності та ефективність її функціонування відіграє важливу роль у здійсненні економічних реформ і є головною рушійною силою, яка забезпечує формування стабільної економіки, зростання рівня життя населення та вирішення соціально-економічних потреб області.

Найбільша кількість малих та мікропідприємств у 2021 році була задіяна у таких сферах:

оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів;

будівництво;

діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування;

транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність тощо.

Під час пандемії значно скоротилася кількість фізичних осіб-підприємців (далі – ФОП), які займалися поштовою та кур'єрською діяльністю (на 8,5 %), надавали послуги авіаційного транспорту (на 8 %), здійснювали діяльність у сфері радіо- та телевізійного мовлення (на 8 %), складську діяльність (на 5 %) та оптову торгівлю (на 2 %).

На початок 2022 року було помітно позитивну тенденцію до відновлення малого підприємництва регіону, зокрема динаміка збільшення кількості ФОП у регіоні зросла у 6 разів у порівнянні з попереднім роком. Так, якщо за весь 2020 рік загальна кількість ФОП збільшилася на 394, то наприкінці 2021 року цей показник зріс до 2 405.

Після повномасштабного російського вторгнення діяльність суб'єктів підприємництва області зазнала суттєвих змін.

За даними Головного управління Державної податкової служби у Запорізькій області станом на 01.01.2022, ще до початку повномасштабного воєнного вторгнення, кількість зареєстрованих юридичних осіб в області становила 13 769 одиниць. На жаль, враховуючи те, що більша частина Запорізької області знаходиться в тимчасовій окупації, або є територією активних бойових, станом на 01.01.2025 року кількість зареєстрованих юридичних осіб в області становила лише 7 350 одиниць, що на 46,6 % менш ніж на початок 2022 року.

Станом на 01.01.2022, до початку повномасштабного воєнного вторгнення, кількість зареєстрованих ФОП становила 72 523 одиниць, а станом на 01.01.2025 року – 68 327 одиниць, що на 5,7 % менше ніж до початку повномасштабного воєнного вторгнення.

Через загострений рівень небезпеки, пов'язаний з регулярними обстрілами та наближеністю до зони активних бойових дій, а також задля збереження повноцінного функціонування, перереєстрацію із Запорізької області до інших областей протягом 2021 - 2024 років здійснили 4 689 суб'єктів господарювання області (у тому числі 1 114 юридичних осіб та 3 575 ФОП).

При цьому до міста Запоріжжя з територій у яких безпекова ситуація ще гірша ніж у Запорізького регіону, протягом 2021 - 2024 років, перереєстровано 2 618 суб'єктів господарювання області (у т.ч. 2 037 юридичних осіб та 581 ФОП).

Водночас підприємці регіону, які залишилися на підконтрольній Україні території області, продовжують в надскладних умовах здійснювати свою діяльність та наповнювати бюджети всіх рівнів.

Варто відзначити, що кількість суб'єктів господарювання, які фактично сплачують податки, відрізняється від кількості облікованих суб'єктів. При цьому зазначена тенденція суттєво погіршилася з початком повномасштабного російського вторгнення. Так, станом на 01.01.2022 кількість платників, які сплачували податки, була на 2,6 % меншою, ніж кількість зареєстрованих суб'єктів, тоді як станом на 01.01.2025 цей показник зріс до 26,8 %.

Відповідно, динамічний показник кількості таких суб'єктів також є іншим – станом на 01.01.2022 кількість неплатників серед юридичних осіб була меншою на 0,3 % порівняно із зареєстрованими, тоді як станом на 01.01.2025 цей показник зріс до 5,6 %. Серед ФОП ситуація є значно гіршою: відповідні показники становили 3,03 % та 29,5 % відповідно.

Динаміка зміни кількості суб'єктів підприємництва у 2021 – 2024 роках відображена на мал. 1.

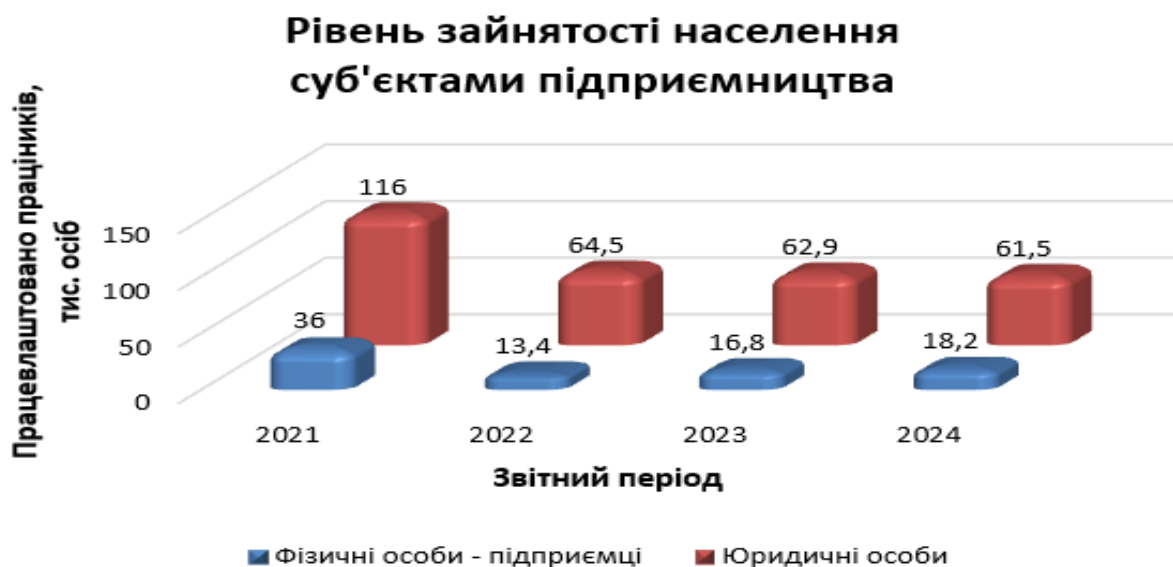

Мал. 1. Динаміка кількості суб'єктів підприємництва у 2021–2024 роках, тис. од.

Зазначеними суб'єктами підприємництва забезпечено зайнятість населення у 2021 році 152,01 тис. працівників (116,03 тис. осіб – юридичними особами та 35,98 тис. осіб – ФОП). У 2024 році цей показник значно зменшився та склав лише 78,7 тис. працівників (61,5 тис. осіб – юридичними особами та

18,2 тис. осіб – ФОП). Тобто рівень зайнятості населення суб'єктами підприємництва зменшився майже вдвічі.

Динаміка рівня зайнятості населення суб'єктами підприємництва протягом 2021 – 2024 років відображена на мал. 2.

Мал. 2. Рівень зайнятості населення суб'єктами підприємництва, тис. осіб.

Загалом до всіх видів бюджетів у 2021 – 2024 роках суб'єкти малого та середнього підприємництва сплатили 37,55 млрд грн, у тому числі у 2021 році – 13,61 млрд грн, у 2022 році – 7,04 млрд грн, у 2023 році – 7,1 млрд грн, у 2024 році – 9,8 млрд грн. Серед найбільших джерел наповнення бюджетів – сплата податку на доходи фізичних осіб, податку на додану вартість, єдиного податку, податку на прибуток, плати за землю та військового збору.

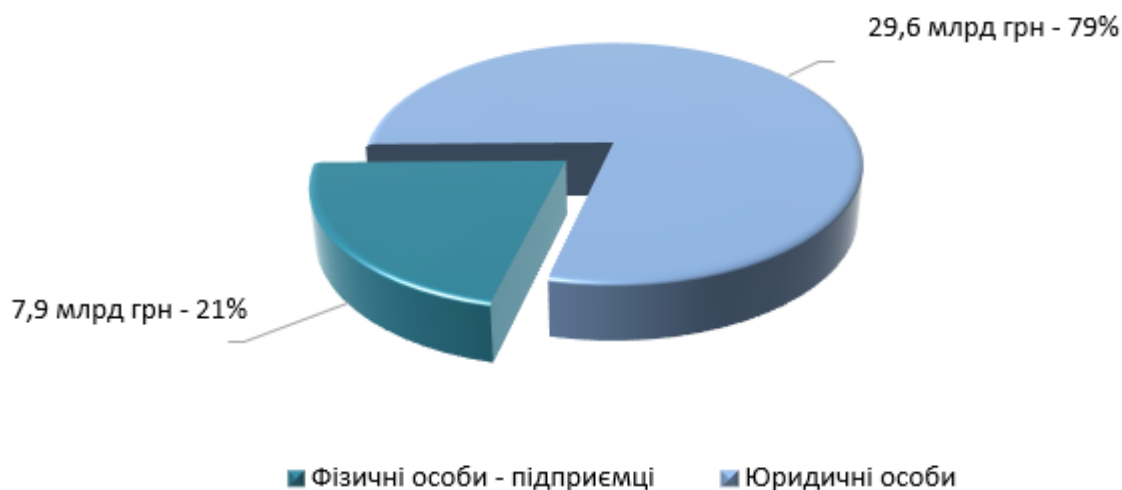
Динаміка надходжень від платників податків-суб'єктів малого і середнього підприємництва у 2021 – 2024 роках відображена на мал. 3.

Мал.3 Динаміка надходжень від платників податків-суб'єктів малого і середнього підприємництва у 2021 – 2024 роках.

Динаміка питомої ваги надходжень від платників податків-суб'єктів малого і середнього підприємництва у 2021 – 2024 роках відображена на мал. 4

Питома вага надходжень податків від суб'єктів підприємництва у 2021-2024 роках

Мал.4 Питома вага надходжень від платників податків-суб'єктів малого і середнього підприємництва у 2021 – 2024 роках, млрд грн.

Водночас основними перешкодами для повноцінної роботи бізнесу в області є: непрогнозованість розвитку ситуації в області та Україні в цілому і на внутрішньому ринку;

відсутність достатнього обсягу обігових коштів;

нестача необхідної сировини та матеріалів;

втрата відпрацьованих ланцюгів постачання, неефективна, тривала та вартісна логістика тощо;

недостатня кількість платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку.

Проте попри небезпеку та втрати бізнес області продовжує працювати, сплачувати податки, виплачувати заробітну плату та запускати нові корисні ініціативи для громадян (переважно безоплатні).

Велика кількість закладів громадського харчування м. Запоріжжя готує їжу для військових та переселенців, деякі власники станцій технічного обслуговування безкоштовно ремонтують транспорт для військових, окремі власники магазинів автозапчастин продають військовим товари за собівартістю.

Продовольчі мережі магазинів активно співпрацюють з волонтерами та з благодійними фондами, надають продуктові набори внутрішньо переміщеним особам, працевлаштовують людей з тимчасово окупованих територій області та допомагають їм вирішити питання з житлом. Також підприємці області надають збройним формуванням транспорт, шиють амуніцію тощо.

Отже, незважаючи на доволі складні умови функціонування, бізнес області тримає економічний фронт та всебічно підтримує збройні формування України заради спільної перемоги.

II. Підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва у період дії воєнного стану

З метою підтримки економічного сектору органами влади активно вживаються заходи з підтримки бізнесу Запорізької області в складних умовах воєнного часу.

Протягом 2021 – 2024 років в області активно працювали програми підтримки роботодавців, які реалізуються через мережу центрів зайнятості, зокрема:

1. Програми з надання роботодавцям компенсації за працевлаштування зареєстрованих безробітних та безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб.

У 2024 році загальна сума компенсації склала 1023,6 тис. грн (проти у 2023 році - 495,0 тис. грн, у 2022 році - 2,5 млн грн), а саме:

прийнято 82 рішення щодо надання компенсації при працевлаштуванні безробітних на нові робочі місця та профінансовано 927 тис. грн;

укладено 7 договорів про компенсацію витрат роботодавця на оплату праці працевлаштованої особи з числа внутрішньо переміщених осіб та профінансовано 96,6 тис. грн.

2. Програма з надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час дії воєнного стану в Україні.

За підсумками 2024 року прийнято 588 позитивних рішень щодо надання компенсації 395 роботодавцям Запорізького регіону, які працевлаштували 886 особи з числа внутрішньо переміщених осіб, на рахунки роботодавців перераховано 18,5 млн грн (у 2023 році - 9,8 млн грн, у 2022 році - 11,8 млн грн).

3. Надання допомоги роботодавцям по частковому безробіттю (до 180 днів) через зупиненням (скороченням) виробництва.

У 2024 здійснено виплати допомоги на 152,8 тис.грн. (у 2023 році - 15,0 млн грн, у 2022 році - 11,2 млн грн).

4. Організація професійного навчання зареєстрованих безробітних на замовлення роботодавців.

Протягом 2024 року за направленням служби зайнятості навчалось 214 осіб з числа безробітних (у тому числі 68 особи з числа внутрішньо переміщених осіб, 12 особи з інвалідністю), з яких проходили підготовку та перепідготовку 20 осіб, підвищили кваліфікацію шляхом проходження стажування безпосередньо на робочому місці 153 особи, 41 особа підвищила

Продовження додатка
кваліфікацію в центрі професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості.

Загальна сума фінансування за 2024 рік склала 228,9 тис. грн.

Динаміка надання фінансової підтримки роботодавцям у 2022– 2024 роках відображена на мал. 5

Мал. 5 Динаміка надання фінансової підтримки роботодавцям у 2022 – 2024 роках тис. грн.

Крім цього, не менш важливим для розвитку бізнесу регіону є реалізація урядових грантових програм проекту «єРобота».

Так, у 2022 році Уряд затвердив 6 програм безповоротної грантової підтримки малого і середнього бізнесу під назвою «єРобота» із загальним обсягом фінансування – 16 млрд грн.

За підсумками 2022 року по Запорізькій області 47 бізнес-проектів (з них 9 проектів внутрішньо переміщених осіб) отримали мікрогранти на загальну суму майже 11,4 млн грн, а за підсумками 2023 року у рамках гранту на створення або розвиток власного бізнесу профінансовано 113 бізнес-проектів на суму 27,6 млн грн, створено 83 нових робочих місця.

У 2023 році обласним центром зайнятості розглянуто загалом 400 бізнес-проектів та ухвалено надання 180 мікрогрантів (у тому числі 21 бізнес-проект внутрішньо переміщених осіб, 3 проекти – людей з інвалідністю та 3 – учасників бойових дій).

Протягом 2024 року комісією Запорізького обласного центру зайнятості розглянуто 598 бізнес-проектів та проведено 352 співбесіди із заявниками, які виявили бажання отримати грант для започаткування власної справи або розвитку існуючого бізнесу. В цілому за 2024 рік ухвалено 185 бізнес-

проектів (у тому числі 25 внутрішньо переміщених осіб, 3 бізнес-проекту людей з інвалідністю та 14 - учасників бойових дій/другого з подружжя). Профінансовано 153 бізнес-проектів заявників 2024 року на суму понад 40 млн грн, а разом з заявниками 2023 року у 2024 році профінансовано 181 бізнес-проект на суму 43,4 млн.грн.

Серед найбільш успішних бізнес-проектів можна відзначити: виробництво енергозберігаючих модульних будинків; будівництво, реконструкція та капітальний ремонт будівель соціального призначення; виробництво дров'яних печей та виготовлення паливних брикетів.

Протягом 2022 – 2024 років найефективнішим державним важелем з підтримки підприємництва залишається державна програма «Доступні кредити 5-7-9 %».

Зокрема у рамках програми:

протягом 2022 – 2023 років – по області залучено 2,6 млрд грн кредитних коштів (166 млрд грн по всій Україні).

у 2024 році по Запорізькій області 296 суб'єктів підприємництва аграрного комплексу (сільгосптоваровиробники та переробні підприємства) отримали кредитні кошти в обсязі 1,2 млрд грн, у тому числі за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9 %» – 214 суб'єктів на суму 1,1 млрд грн.

З метою підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва регіону, стимулювання вітчизняного виробника, сприяння інвестиціям у реальний сектор облдержадміністрацією запроваджено механізм докомпенсації до 0 % процентної ставки в рамках державної програми «Доступні кредити 5-7-9 %» для суб'єктів підприємництва області. За підсумками 2024 року фінансову підтримку надано 44 суб'єктам підприємництва майже на 2 млн грн.

Крім цього, в рамках програми компенсації відсоткових ставок Запорізької міської ради, здійснено докомпенсацію до 0 % ставки за кредитами банків для 104 суб'єктів підприємництва м. Запоріжжя в обсязі 895,3 тис. грн.

III. Оцінка стану виконання заходів та проектів Комплексної програми

На реалізацію заходів Комплексної програми в обласному бюджеті передбачено всього 11860,7 тис. грн, фактично профінансовано 4879,9 тис. грн (або 41,1 %), у тому числі:

2021 рік - заплановано 1641,0 тис. грн, фактично профінансовано 1502,9 тис. грн (або 91,6 %);

2022 рік - заплановано 1276,0 тис. грн, фактично профінансовано 111,98 тис. грн (або 8,8 %);

2023 рік 717,7 тис. грн, з яких фактично профінансовано 103,6 тис. грн (або 14,4 %);

2024 рік 8226,0 тис. грн, з яких фактично профінансовано 3161,4 тис. грн (або 38,4 %).

Інформація щодо фінансування та стану реалізації запланованих заходів наведена у Додатку 1 до звіту.

Реалізація Комплексної програми у 2021- 2024 роках відображена на мал. 6

Мал. 6 Реалізація Комплексної програми у 2021 – 2024 роках

Стан реалізації запланованих на 2021 – 2024 роки заходів:

Враховуючи запроваджені Урядом протиепідемічні заходи, обмеженість фінансування та умови воєнного стану) реалізовано або розпочато роботу з реалізації 20 заходів та проєктів із 27 запланованих (інформація щодо виконання проєктів та заходів Комплексної програми за підсумками 2021-2022 років наведена у Додатку 2 до звіту).

Виконувач обов'язків директора
Департаменту економічного
розвитку і торгівлі облдержадміністрації

Людмила ГРАБЧИЛЄВА